

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน มาตรา 87 ว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) การกระจายอำนาจการปกครองไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนแยกกัน ไม่ได้เพราะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก หากไม่มีการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนคงจะไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และเป็นหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542) นอกจากนั้น ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์กรในการวางแผนยังประกอบด้วยผู้แทนจากประชาคมร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาและคณะกรรมการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น ในขั้นตอนการวางแผนพัฒนาจะต้องมีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เพื่อรับทราบแนวทางในการพัฒนา และรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อให้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี และยังคงนำเอาแผนชุมชนมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกด้าน อันถือว่าเป็นการปกครองตนเองเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการพัฒนาภายใต้กฎหมายบัญญัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 66 กำหนดว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการวางแผนพัฒนาเพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางการทำงาน โดยเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการวางแผนพัฒนา แต่จากการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ดที่ผ่านมา ปรากฏว่าประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาในขั้นตอนต่างๆ ของการวางแผนพัฒนา และประชาชนมีข้อโต้แย้งในกระบวนการวางแผนพัฒนาขององค์กรในขั้นตอนต่างๆ ทำให้ประชาชนไม่ค่อยยอมรับแผนพัฒนา เนื่องจากประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา (องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น. 2551 : 2) แต่ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน แผนพัฒนาที่ได้ก็จะมี ความสมบูรณ์ทั้งในส่วนเนื้อหาและตรงความต้องการของประชาชน เมื่อมีการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติก็จะไม่มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติ ทำให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่พอใจของประชาชนหรือประชาชน ไม่เกิดการคัดค้านจากชุมชน โครงการหรือกิจกรรม ก็ตรงกับประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยส่วนใหญ่ ส่งผลให้องค์กรได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการกระจายอำนาจของภาครัฐไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ดังนั้น จากหลักการดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่นอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อจะได้หาแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

คำถามในการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ต้องการตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับใด
2. ประชาคมมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอะไรบ้างในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาคม จำแนกตามองค์ประกอบของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะประชาคมหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 ประชากร (Population) คือ ประชาคมในหมู่บ้านที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 730 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ตัวแทนประชาคมหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. กรรมการหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน จำนวน 258 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร มี 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ องค์ประกอบของประชาคม คือ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. กรรมการหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน

2.2 ด้านตัวแปรที่ศึกษา คือ การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษา คือ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ (ไพรัตน์ เจริญรินทร์, 2527 : 6-7) ดังนี้

3.1 ด้านการเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน

3.2 ด้านการคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา

3.3 ด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรม

3.4 ด้านการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา

3.5 ด้านการติดตามประเมินผลของแผนพัฒนา

4. ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า

เริ่มศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 - ตุลาคม พ.ศ. 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาคม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาคมหมู่บ้านในการเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน การคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา การคัดเลือกแนวทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรม การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา และการติดตามประเมินผล (นิติภูมิ แสงประดับ, 2550 : 6) ดังหัวข้อต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของประชาคมหมู่บ้านในการเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน หมายถึง การที่ประชาคมซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านได้นำเสนอปัญหา ความต้องการของหมู่บ้านเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา

การคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา หมายถึง การคัดเลือกตัวแทนของหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการวางแผนพัฒนา คือ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

การคัดเลือกแนวทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรม หมายถึง การคัดเลือกแนวทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม เพื่อบรรจุในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา หมายถึง การแก้ไข การเปลี่ยนแปลง การปรับปรุง เพิ่มเติมแผนพัฒนา

การติดตามประเมินผลของแผนพัฒนา หมายถึง การติดตามประเมินผลของแผนพัฒนา เช่น การประเมินผล การติดตามผล การเผยแพร่ผลการติดตาม

ประชาคม หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนเขตชุมชนโคชุมชนหนึ่ง เช่น หมู่บ้าน ด้วยคุณลักษณะที่หลากหลาย มีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับพื้นที่ เพื่อที่จะทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงต่อกัน

ประชาคมหมู่บ้าน หมายถึง ตัวแทนฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภา อบต. และตัวแทนฝ่ายประชาชน ได้แก่ ผู้แทนกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ประชาชนหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มแม่บ้าน ผู้แทนกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในหมู่บ้าน ผู้แทนธุรกิจ/องค์กรเอกชน (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2548)

องค์ประกอบของประชาคม หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภา อบต. และตัวแทนฝ่ายประชาชน

การวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลখনแก่น ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือหลายขั้นตอนของการวางแผนพัฒนา เช่น การเสนอปัญหาความต้องการ เป็นต้น

แผนพัฒนา หมายถึง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาตำบลสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลখনแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลখনแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษานี้เป็นข้อสารสนเทศ ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลখনแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ต่อไป